

Megjelenik reggeli és esti kiadásban, tehát mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félévre 6 ft, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj: 8t hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj. — Hirdetéseket felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjen László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelük Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent Nyilttári cikkeket:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetéseket s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Svájci levelek.

Interlaken, május 28. 1871.

I.

T. szerkesztő ur! Addig is, míg azon ígéretemet, miszerint az igazságszolgáltatás körül szerzett észleléseimet, (melyeket pár napi Zürichben mulatásom alatt az illetők roppant előzetkenysége folytán sikert ígérőleg már megkezdhettem), megirandom, beválthatnám, azon reményben, hogy a t. olvasó előtt egészen érdektelen nem leendő, följegyzem némely vegyes uti tapasztalataimat.

Zürichben a társadalomnak három egymástól nagyon különböző osztályával ismerkedtem meg. Első sorban emlitem a vendégloji életet, mert ez a legfényesebb, s legelőbb ide lép be az ember. Míg nálunk kényelmet s némi luxust csak magán lakokban találhatni addig a Schweizban a magán lakok csinosak többnyire szerények, a vendéglok pedig valódi confort és szemkápráztató fényűzés pompás hajlékai; ilyenek a középületek is p. o. törvényszékek, kormány- és iskolatanácsok, a képviselők gyűl- és tárgyalási terméi, melyek aranyozástól, politúrától, drága szőnyegekig és bársonytól fénylenek. A vendéglok igaz kétszer oly drágák mint máshol, de ennek természetes oka a sok főrangú idegen utazó, különösen az angolok, kik megkövetelik a confortat és könnyen fizetnek. Itt a társalgás feszes, az étertermek valódi salonok, hol szivarozni nem szabad. Átöltözködve jelen meg itt mindenki, a table d'hôte mellett; az ismeretlenek nem, az ismerősök halkan beszélnek; szóval, oly innepélyesség és oly etiquette uralkodik, mint bár mely nagy ur salonjában. A porosz tiszték egyenruhában s kardosan jelennek meg, s a nők jelenlétében udvariasak, de azok eltávazása után már hangosabban beszélgetnek s mindig legalább tizen-tizenketten járnak.

Sokkal kedélyesebb ennél a bennszülöttek köre. G. P. oszt. tanácsos ur szíveséből ajánlataim levén a fenn leírt feszes ebédnek csendes kipihenése után Dr. H. C. Fahrner fölkerestem. Ez urakkal az ismerkedés könnyen és röviden történik. Rövid negyed órai társalgás után bevezetett családijához s annak bemutatott; itt oszonnai kávé kellett vélek elköltenem, s oszonna után így szólt: „most jöjjön ön velem, pár betegemet látogatom meg, de ut közben szolgálatára lehetek, megmutatom az arsenalt.“ Elindultunk s egy nagy hidhoz érve, a szép panorámára figyelmessé tett; felkért, hogy itt öt percet várjak, s felment első betegéhez. Gyönyörködtem ugyan a szép tóparti vidékben, de szívarra levén szükségem, pár lépésre szívarbolta mentem, hol L. Kálmán kassai születésű fiatal technikussal találkoztam. Sajátoság, de első pillanatra fölismertük, hogy magyarok vagyunk s kártyaját kiszerelése után s följegyezvén lakásomat „Bauer au lai“ nr. 82.“ megígérte, hogy másnap 9 órakor fölkeres s elvisz a Polytechnicumba s a magyar egyet olvasdájába. Ez alatt megérkezett Fahrner, ifjú gépész barátommal kezét sorítottunk „tehat holnap, a viszontlátásig“ hangzót mindkettünk ajkáról s Fahrnerrel az Arsenal felé indultam.

Minthogy itt minden Canton egy külön kis Ország, az arsenál Zürich Cantonnak privát industriája és nem oly nagyszerű mint más nagyobb államoknak hasonló közintézetéi; de izléssel és szakértelemmel berendezve sok érdekességet mutat föl. Itt láttam p. o. Zwinglinek kardját, hellebardját és sisakját, utóbbin látható a repedés az 1513. okt. 11-ki csatában kapott halálos vágás szomorú emléke. — Itt láttam a 15-ik században készült vont csövű hátultöltő hosszú lövegeket s egy 10 lövésű kis revolver ágyut, természetes hogy sokkal primitívebb szerkezettel mint a mostani hátultöltők és mitrailleusok.

Innen az actionariusok vacsoráló kertjét látogattunk meg, hol egy nagy terassan és pavillon alatt, különböző asztaloknál nők és férfiak ültek. Honnan gyönyörű kilátás nyílik a tóra, ide többnyire helybeliek járnak borozni sörözni. Itt mi is a férfiak közt helyet foglalván a társalgás megeredt. Többen érdeklődtek hazánknak politikai és gazdasági viszonyai felől; emlegették Eötvös! és Szalait és sajnálkozásukat nyilvánították, megtudván tőlem, hogy említett nagy hazánkfiai már csak néhaiak. Politizálás közben kérdezték, igaz-e hogy a magyarok a francziákkal simpatizáltak? s említették hogy nekik is két ezredhez volt szerencsájuk a Bourbaki seregéből, kiknek nem hogy pénzük lett volna, de lábbelük sem volt s a város látta el mindennel, pedig a „Tonhalle“ megrohanása óta itt nem nagy a francia sympathia.

Közel lehetett 10 óra, midőn innen Fahrnerrel távoztunk, ki elválasztunk alkalmával szíves volt másnap 1 órára ebédre meghinni, azon ötletből, hogy 3 órakor bemutatni kíván a főtörvényszék elnökénél, kinek segélyével a Canton igazságszolgáltatása körül észleleteket tehetek.

Rendkívül lekötelve éreztem magamat, csaknem zavarba hozott ennyi szíveség és előzetkenység, s előre

készültem egy nagy urnál teendő látogatásra, ki kegyelmesen utasítani fog alsóbb rendűkhez, hogy ezéomat érhessem. Mennyire csalódtam. De hadd beszéljem el rendre.

Egy órakor tehát megjelentem Fahrnernél. Az asztalnál az egész család jelen volt: a házi nő, 3 leány s egy fiu. A jó ebédnek kedélyes egyszerűséggel fűszerezett társalgás közt elköltsége után 3 órakor valamennyien kiindultunk, az idő kedvezett s csakhamar a kikötőhöz érve, ernyős ladikat béreltünk, melyben a nők az ernyő alatt, a férfiak az evezők mellett helyet foglalván az apa a fiu és én elkezdettünk evezni. Az anya s nagyobb leánya csakhamar kiszálltak, parti ismerősnél látogatást teendők; mi tovább eveztünk s a tó hosszán még jó háromnegyed órát haladván, Zollikon nevű faluhoz értünk, hol a gyönyörű ültetvényekkel szegélyezett parton kiszálltunk. Tekintetem a nagy uri lakot kereste, hol a főtörvényszék elnökehez belépendők leszünk, s alig vettem észre, hogy a kis emeletes falusi házak sora előtt Fahrner egyik épület előtt megállva, egy nővel beszél sajátos swaici dialectusban. Figyelni kezdtem. A nő beszédéből annyit értettem meg, hogy férje nincs otthon, de szívesen lát, egy pohár bor mellett pihenjünk ki magunkat. Erre Fahrner bemutatott a nőnek, ki nem volt más, mint a főtörvényszék elnöke Dr. Honeggernek neje, s felvezetvén bennünket a szűk, de nagyon tiszta, sötét csiszolt lépcsőzetben az emeletre, kis zöld szobában, hol pamlag, szőnyeggel leterített kerek asztal s néhány szék volt, leültetett. Maga hozott tálcán bort, czukrosvizet s szivart; egyszerű jószággal kínálgatott és sajnálkozott férje otthon nem létének. Csakhamar a ház egy ismerőse ügyvéd Dr. Zuppinger jött ide látogatóba s helyet foglalt a kerek asztal körüli kis körben. Ettől megtudtam, hogy itt, a ki ügyvéd akar lenni, a doctoratuson kívül, (mit Bernben, Baselben vagy Zürichben szerezhet) azon Cantonnak, melyben letelepedni akar törvényeiből különvizsgát kell tennie és ha lakhelyén kívüli Cantonnban van pere, rendesen egy ott lakó collegáját bizza meg. Ezen decentralizált helyzet nehézségei nagyon is érezhetők levén, a törvények, perrendtartásuk és katonaság centralisatiójának tervezete már munkába vétetett. Dr. Zuppinger egyszersmind megígérte, hogy más nap reggel 10 órakor a hotelben felkeres és elviszen a főtörvényszék épületébe, hol az elnököt bizonyosan megtalálni fogom.

K. F.

Kolozsvár, jun. 1-jén 1871.

Nem szeretjük a képzelgést, és semhogynemely lehető közóhajtat képezz, de jelenleg napirinden nem levő ideális dolgokról idő előtt kelle-tlenül nagyobb komolysággal és buzgalommal szólnánk, örömebb foglalkozunk sajátképi journa-listikai feladatunkhoz képest a szőnyegen levő, vagy közelebb előjebőti gyakorlati politikai kérdések naponként felmerülő még oly apró részleteivel, a szerint, a mint azok természetes sorrendjükből előfordulnak.

De ha valaki egy mindnyájunk kehlében viszhangzó magasztos eszmét kiváló hévvel karol fel, s ennek fogyanatosításában, védelmében akadályokra talál, mi lennénk bizonyára az utolsók, kik a buzgó apostolt épen amaz eszme mellett vívott kevésbé sikeres harczeit kívánnók nevétségessé tenni.

Észrevételünk az „Ellenőr“-nek Horvát Boldizsár demokratikus törekvéseire tett legközelebbi gyöngédtelen megjegyzéseire vonatkozik, azon megjegyzésekre, melyeken méltán megütközött minden józan gondolkodású hirlapolvasó.

Még nem mondtunk le azon reményről, hogy Horvát Boldizsárt, jogtudósaink egyik legjelesebbjéit továbbra is az igazságügyminisztérium élén üdvözölhessük; de ha visszalépése csakugyan visszavonhatlanul bevégzett ténynyé vált volna, azzal a tisztelettel bucsuznánk el tőle, melyet érdemeinél fogva bizonyára megérdemel, és megérdemel főleg azon democraticus érzelme folytán, mely egyik leg-szebb tulajdonát képezi.

Az meglehet, hogy Horvát Boldizsár a törvénykezési reform terén nyilvánított nézeteivel korát — nálunk legalább — megelőzte, ez azonban neki bűnül fel nem róható, sőt inkább hazai köz-művelődési viszonyainkon kell sajnálkoznunk, hogy ama előhaladott eszmék életbeléptetésére még nem alkalmasak.

Abban sem találunk semmi legkisebb meg-ütközésre méltót, hogy Horvát Boldizsár miniszteri támlányát egy hazai intézet fizetése elnöki széke-vél szándékszik felcserélni, ha ugyan felcseréli, mi-után oly országosan elismert capacitás, miszerint bármely intézet szerencsésjének tarthatja elnökéül megnyerhetni.

De ne vessződünk tovább a személyi kérdés-sel, a mely végre így vagy amúgy semet expediet, fejezzük ki inkább mély sajnálkozásunkat afelett,

hogy a deák-utczai miniszterválság még mindig tart, s pedig oly időben, midőn mostoha állapotra jutott törvénykezésünk ügyében a legnagyobb horderejű intézkedések vannak küszöbön.

Horvát Boldizsár utóda még nincs kinevezve, mi több, némely lapok szerint az igazságügyminisz-teri tárczával eddig megkínálva még senki sincs. Hogyan? Talán Horvát Boldizsár lemondása sincs még végleg elfogadva.

Igaz, hogy a lelépő miniszter lemondását csak akkor szokták hivatalosan közzétenni, midőn utódának kinevezését is közölhetik.

Vajjon ez a körülmény képezne azt a titok-teszes takarót, mely Horvát lelépésével tisztába jö-nünk nem enged, avagy csakugyan nem akadna széles Magyarországon ember, a ki igazságügymi-niszterre lenni óhajtana.

A tény valóban azt bizonyítja, hogy a dolgok a t. ellenzék jóvoltából oda jutottak, miszerint rend-kívüli hazafiság s áldozatkészség szükséges arra, hogy valaki miniszterségre adja magát.

Sokan már a parlamentaris rendszert teszik ezért felelőssé, pedig nem az **rosz**, hanem **mi** nem igen tanusítunk valami különös érettséget e rend-szer állandó meghonosítására.

A közben a krízis nem akar véget érni. Az ellenzék mindent elkövet, hogy a lelépő miniszter búcsuját, s a belépő székfoglalóját egyaránt meg-keserítse, a minél aztán az a sajnos következése, hogy a kelletnél hosszabbra terjedő átmeneti ál-lapot alatt az ügyek szenvednek, nyikorogva ha-ladnak.

Reméljük, hogy a kellemetlen helyzetnek mi-előbb vége szakad.

A „Kol. Közl.“ eredeti távsürgőnye.

Feladatott Pesten jun. 2. 11 óra 50 p. délelőtt.

Érkezett Kolozsvárra jun. 2. 12 ó. 59 p. délután.

Versailles. A commune összes tagjai, vezérei, Pyatot és Grousetet ki-véve, részint agyonlövették, részint elfogattak; a fölkelők vesztesége 12.000 ember.

Bécs. Hohenwart élénken alkudozik Clam-Martinicz, Rieger és Palackival. Hire jár, hogy a hevesebb alkotmányhúiek a Reichsrathból való kilépésre szeretnék birni társaikat, de a siker nem valószínű; mások a bud-get-megszavazás elnapolásával akar-nak Hohenwartnak gáncsot vetni.

Konstantinápoly. Khiva ellen két orosz hadsereg nyomul, hogy he-rati és turkomani szövetségeseitől el-szigeteljék. Az alkirály nem jön ide. A porta mit se enged követeléseiből. Angol-osztrák-magyar diplomatiái köz-bejárása van készülöben. A porta is-mét nagy tüntetéssel készül.

Varsó. Az orosz lapok gúnyosan irnak a Hohenwart-miniszterium által a lengyeleknek adott engedményekről.

Szt.-Pétervár. Oroszország és Svédország a határok kiigazítása fe-llett alkudoznak: az orosz eszerint visz-szakapná Norvegiától a warami öblöt, s ezt tenné aztán az orosz flotta gyűl-helyévé az északi tengeren.

A terített asztal!

(Brrr.) Talán tisztujítás lesz avagy épen követvá-lasztás, kérhetnek sokan, látva, hogy ily dinomdá-nomra emlékeztető szavakat merészleg odairni a száraz, csörögészár papírra. Nem az én bűnöm ez, jó urak! (Sz.) a „hon“-i harmadszerkesztő mondja: „pár hét még s az új megyék zöld asztalai meg lesznek terítve.“ Meg bizony; még pedig azért, hogy az új közigazgatási rendezkedésre megtétesse az első lépések.

De ez az asztal üres lesz; hanem azért előjvend mellé az ellenzék is, fényes tanuságot tenni önzéstelen-ségéről. Hozza Isten!

Ha a malitia szótárát akarám használni, mint ezt (Sz.) ur teszi, midőn az új megyetörvényt olybá tünteti fel, mintha a „megsemmisítés pallosa“-ként mérne csa-pást a megyék autonómijára, — így szólhatnék: el-szólta magát, midőn a „tüzhely körül“ hangzó felhívás-ban kimondá: „ne hagyjuk cserben házi istenein-ke!“ Tehát a 48. előtti külsővel bíró megyei institiók, ezek a ti házi isteneitek! ezekből csináltak magatoknak faragott bálványt?! Ezt tiltja az irás, de igen az annyit csillogtatott szabadelvűség, s a parlamentaris kormány-zat igényei iránti józan érzék is.

Nem megyek a tarlóra. Még csak az országos

isteneket sem helyezem előtérbe, annálkevésbbé kívá-nom, hogy ezek és ama házia k a polgárosodás fő-istenségének alárendellessenek. Mindenben meg van a természet bölcs rendje állapítva, mely nem engedi, hogy a fák égig nyuljanak; bátran mentere hagyhatjuk tehát azt is: mi történjék az állítólag fenyegetett „háziak“-kal.

Bennem az öröm érzete növeli ellenállhatlan erőre az őszinteséget, azon öröm villanyoz fel, hogy pár hét múlva együtt, bár szemben leszünk az új megyék zöldasztalainál azokkal, kik váltig vitatják, hogy ők a jobb, kitartóbb, szemesebb munkásai a közügynek. Meg-látjuk!

Üdvözljük a nemes versenyt! Csak előre is azt óhajtjuk, hogy ellenzéki honfitársaink ne engedjék értel-mök kamarájába behatolni az (Sz.) által hirdetett fogal-makat.

A megyék autonómiját semmi, de semmi halálos veszedelem sem fenyegeti, hisz oly ékesen írja (Sz.) maga: „a törvény csak holt betű“; hogyan le-hetne tehát ez a „megsemmisítés pallosa“? Csupán a jó, gyors és olcsó közigazgatás berendezéséről lesz szó; az erre teendő lépések, előkészületek pedig ép a megye s közvetve az ország érdekeit szolgálják.

Ámde, hogy a közérdeknek s az ennek főrugóit képező helyi érdekeknek e szolgálatokat megtehessük, a „törvénytisztelő“-en kívül hozunk magunkkal egyebet is, mint a mit (Sz.) tanácsol.

A „Hazaifiság és jóakarát“ tagadhatlanul sokat tehet; de a hol nem elég a „holt betű“-t „élő szó vá, igévé“ változtatni; ott a szakértelem, kitartás és türel-mes megvitátás is nélkülözhetlen factorok. Mi itt az er-délyi részekben ismerjük e tényezők becslé, s ezért nem becsüljük „értékén alól“ az új megyetörvényt se; hogy hiányai lehetnek, sőt vannak is, tudjuk; de azért nem esünk belé ama következtelenségbe, hogy (Sz.) ur mód-jára egyetlen hasábon azt, „a megyék autonómijá“-ra mért „csapás“-nak nevezzük; nem hasonlítjuk azt „a teljes megsemmisítés pallosá“-hoz, hogy utóbb még is az új törvény alapján berendezendő megyéről azt mondjuk türelmes (!) olvasóinknak: „nincs is sem-mi okunk arra, hogy ezt (t. i. az új megyét) jelen uj alakjában is értékén alól becsüljük.“

Tehát még értéke is van az állítólagos autonómia-megsemmisítésnek! Ugyan miért veri félre tehát (Sz.) a harangot?

A gyakorlati csallhatlanul ki fogja mutatni: mit és mennyit hibáztak a megyék „mostani szervezői“; ez azonban lehet kevés is; de hogy (Sz.) ur már „a tüzhely körül“ sokat hibáztott, s így még többet fog hibázhatni a megterített zöld asztal körül — ez, nemde szigoruan logikai következtetés?!

Fájlatja, hogy az igazságszolgáltatás „kisiklott“ a megye kezéből. (Sz.) ur aligha perlekedett valaha, különben nem sóhajtoznék „municipalis justitia“ után, hacsak nem volt 1848 előtt országzászlós protectora a helyhatóság „tüzhely(e) körül.“ Miért kívánja tehát másnak azt, mit magának nem óhajtat? De **rosz** felebarát!

Hibás fogalomnak tartom (Sz.) urnál azt is, hogy ő a felett sajnálkozik, miért nem foglalkozhatik az új megye csupa „közdolgozókkal“ (=országos ügyekkel), s csak vizgatásláskép hozza fel a „házi istenek“ előtt azt, hogy „olt vannak a „hatóság közgazdasági és közmivelt-ségi érdekei“; bár utóbb maga is elismeri, hogy a ki ezek körül fárado, javit, „nagyobb érdemű a nagy szavu, de kevés tettű embereknel.“

Lám, hogy nem elég a „holt betű“-t „élőszóvá, igévé“ változtatni, s kár a tettét „értékén alól“ be-csülni(!)!

A tették és nem a „nagyszavu“-ak tere azon terített asztal, melyhez az új megyerendszer a törvény-hatóság fiait pártkülönbség nélkül e hó folytán invitálja; ennél szégyenitsük meg egymást a türelmes, hig-gadt, beható tanácskozással, s az így kelt helyi s vele az országos érdekeket is felkaroló vézések buzgó, fá-radhatlan végrehajtásában versenyezve; akkor a nem-sokára feltérített, de üresen álló asztal megtelik áldás-sal, melyből jutni fog bőven ország-nak és meg-yé-nek, a nemzetnek úgy mint az egyes polgároknak.

Legujabb táviratok.

Versailles, május 30. A lapok állításai daczára itt mi bizonyosat sem tudnak a kabinetváltozásról, név-szerint a külügyi tárczában való változásról szó sincs. A Vincennes erődbe menekült felkelők között, — kik ma-gukat feltétlenül megadták, — a commune 15 tagja is van. A nemzetgyűlés ülésében Trochu tábornok a mellett szólal fel, hogy azon indítvány, mely a nemzeti védelem kor-mányának magatartását vizsgálat alá akarja vétetni, — fogadtassék el. Kifejti a nemzet katonai szerencsétlenség-ének okait. A hadsereg nem oka e szerencsétlenségnek, sőt inkább ő az áldozat. Az egész ország oka volt, minthogy magát az angol fényűzés és az olasz corruptio által elhagyta ragadtatni. Mire a gyűlekezet elfogadja az

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.